

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ МОН УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОДА
ЖИТОМИРСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І–ІІІ СТУПЕНІВ № 36 ім. Я. ДОМБРОВСЬКОГО м. ЖИТОМИРА

МАТЕРІАЛИ

*XIII Всеукраїнської науково-практичної
онлайн конференції*

**«ПРОЄКТУВАННЯ РОЗВИТКУ ТА
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ»**

03 червня 2021 року

Київ
2021

П79 Проєктування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції, 03 червня 2021 року, м. Київ. – К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021 – 192 с.

У збірник увійшли статті та тези учасників XIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції «Проєктування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості», у яких розглянуто ряд актуальних напрямів:

- ✓ проєктування розвитку обдарованості учня в системі взаємодії учасників освітнього середовища;
- ✓ підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти;
- ✓ комплексна соціально-психолого-педагогічна діагностика обдарованості;
- ✓ моніторинг інтелектуального розвитку обдарованої особистості;
- ✓ педагогічна підтримка науково-дослідницької діяльності учнів;
- ✓ соціальна адаптація обдарованих учнів в умовах інформаційно-освітнього середовища;
- ✓ психологічні та педагогічні аспекти професійного самовираження творчої особистості в умовах профілізації сучасної школи.

Статті подано в авторській редакції (збережено стилістику, орфографію та мову). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 37.091.3:74.58

ЗМІСТ

Адамович І. В., Демянчук О. О. Психокорекційні заходи як педагогічний вплив на особистість дитини.....	5
Арчибасова Т. Ю., Букіна А. В., Букіна Л. В. «Час знань про свою дитину»: навчання батьків конгруентній комунікації як засобу підтримки розвитку особистісного потенціалу дитини.....	9
Бобкова О. І. Готуємо дитину до непередбачуваного майбутнього	15
Варакута Є. А. Соціально-психологічні аспекти профілактики домашнього насильства серед дітей молодшого шкільного віку.....	18
Верболович А. Л. Психологічні аспекти впливу засобів мистецтва на розвиток художньої обдарованості та творчої уяви молодшого школяра в умовах Нової української школи	21
Григор'єв О. В. Впровадження в освітній процес шахового гуртка педагогічної технології цілеспрямована практика в поєднанні з діагностикою шахових здібностей вихованців, використовуючи сучасні комп'ютерні технології.....	29
Дейкун І. О. Інтелектуальна гра як засіб розвитку обдарованої особистості під час вивчення географії та економіки.....	35
Дишкант О.В., Вільчанська Н.Л. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини в закладі загальної середньої освіти.....	38
Довга М. І., Довга Л. І. Спеціалізовані тренінги креативності як засіб розвитку творчого потенціалу учнів.....	46
Зазимко О. В. Особливості ідентифікації технічної обдарованості в юнацькому віці.....	50
Киба Л. М. Обдарованість та талановитість учнів та студентів як виклик вищій школі (погляд викладача іноземної мови).....	54
Киричук В. О. Впровадження особистісно-розвивальної системи за допомогою хмарного сервісу управління освітнім процесом «Універсал-онлайн»	57
Клейно Є. О. Педагогічні засади використання інтерактивної складової на уроках освітньої галузі «Технології» з підтримкою ІКТ	66
Книш І. В. Роль ЗМІ та ІКТ у соціальній адаптації та соціалізації людей із кліповістю	72
Книш Ю. О. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в юнацькому віці.....	82
Копичинська О. В. Освітнє середовище як фактор розвитку науково-дослідницьких здібностей обдарованої учнівської молоді у секціях шкільної МАН.....	90
Левшина О. М. Від творчого педагога до творчої дитини	100
Лещук Г. В. Соціальна обдарованість як основа успішної соціалізації особистості.....	107

Лещук Г. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти і менеджменту
соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка
h.v.leshchuk@gmail.com

СОЦІАЛЬНА ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Автором схарактеризовано поняття соціальної обдарованості. Розкрито взаємозв'язок інтелектуальних і соціальних здібностей. Перелічено основні ознаки, притаманні соціально обдарованій особистості. Окреслено загальні труднощі вимірювання соціальної обдарованості. Простежено кореляцію соціальної обдарованості та соціалізації особистості.

Ключові слова: обдарованість, соціальна обдарованість, соціальний інтелект, соціалізація.

The author characterizes the concept of social giftedness. The relationship between intellectual and social abilities is revealed. The main features inherent in a socially gifted person are listed. The general difficulties of measuring social giftedness are outlined. The correlation of social giftedness and socialization of personality is traced.

Key words: giftedness, social giftedness, social intelligence, socialization.

Особистість – складний конструкт, який набувається людиною в соціокультурному середовищі в процесі спільної діяльності і спілкування. Ступінь сформованості різних особистісних утворень, їхній розвиток багато у чому визначає життєвий шлях індивіда й успішність його соціалізації. Обдарованість, у свою чергу, це складний психічний об'єкт, в якому нерозривно переплетені пізнавальна, емоційна, волюва, мотиваційна, психофізіологічна та інші сфери психіки людини, які формують складну особистісну цілісність.

Обдарованість, як багатогранне явище, має широкий спектр характеристик і показників для виокремлення її підвидів: люди можуть відрізнитися актуальними або потенційними можливостями в інтелектуальній, академічній, творчій, художній, спортивній, комунікативній сферах, вирізнятися фізичними та пізнавальними здібностями. Різні види обдарованості виявляються по-різному і стикаються зі специфічними бар'єрами на шляху свого розвитку в залежності від індивідуальних особливостей і впливу оточення індивіда.

Якщо ж говорити про соціальну обдарованість, то можна стверджувати, що це виняткова здатність встановлювати зрілі, конструктивні взаємини з іншими людьми. Характеризуючи соціальну обдарованість, часто використовують також поняття «лідерська обдарованість», «соціальний інтелект», «організаторські

здібності». У той же час, багато авторів відзначають необхідність диференціації соціальної обдарованості (К. Ебромс, Б. Кларк) та «лідерської обдарованості» (Д. Сіско, Дж. Фельдхьюсен). Соціальну обдарованість, на відміну від лідерської, складніше виявити і розвивати, тим більше, що вона була включена у перелік видів обдарованості пізніше і, відповідно, пізніше були обґрунтовані її характеристики та концептуальні положення.

Тривалий час обдарованість ототожнювалася лише з інтелектуальними здібностями. Однак інтелект не є ізольованим утворенням. Так, Д. Векслер вперше розробив тести, що дозволяли виокремити фактори інтелекту «неінтелектуального плану» [5]. У вітчизняній психології проти так званого «вузького інтелектуалізму» виступав С. Рубінштейн, який розумів під загальною обдарованістю всю сукупність особливостей особистості [2]. Багатьма авторами підкреслюється неоднорідність розумової обдарованості, при цьому акцент робиться на комплексному і синтетичному характері цього поняття. Сучасні ж наукові дослідження в більшій мірі розгортаються навколо понять інтелекту, креативності і здатності до навчання .

Загалом же, поняття соціального інтелекту є відносно новим для сучасної психології, хоча спроби виокремити його складові та виміряти рівень мають майже столітню історію. Алюзії на соціальні здібності можемо знайти ще у шкалі Біне-Симона (1905), що була розроблена для оцінки розумового розвитку людини. Сам термін «соціальний інтелект» був запропонований Е. Торндайком у 1920 році для позначення здатності людини досягати успіху в міжособистісних ситуаціях, вести себе мудро і відповідно до ситуації, що склалася [4].

Найчастіше соціальну обдарованість трактують як виняткову здатність встановлювати зрілі, конструктивні взаємини з людьми. Таким чином, соціальна обдарованість виступає передумовою успішності в різних сферах життєдіяльності: передбачає наявність здатності розуміти, любити, виявляти емпатію, налагоджувати взаємодію з людьми. Відповідно, поняття соціальної обдарованості охоплює широкий спектр проявів, пов'язаних з легкістю налагодження і високою якістю міжособистісних взаємин, що найчастіше є ознакою успішного перебігу процесу соціалізації.

Аналізуючи поняття «соціальна обдарованість», К. Ебромс виділяє такі її аспекти: соціальне пізнання; просоціальну поведінку; моральні судження; організаторські вміння (лідерство). Деякі ж дослідники розглядають лідерську обдарованість лише як один із підвидів соціальної обдарованості [2, с. 93].

Усі підвиди соціальної обдарованості мають спільні ознаки:

- інтелект індивіда вище середнього;
- вміння приймати рішення і готовність брати на себе відповідальність , що виходить за рамки конкретного віку;

- здатність взаємодіяти з абстрактними поняттями, планувати майбутнє, долати тимчасові обмеження;
- розуміння мети, напрямку руху;
- гнучкість, висока адаптивність;
- почуття відповідальності;
- впевненість у собі і знання себе;
- наполегливість;
- ентузіазм;
- ініціативність у комунікації;
- розуміння мотивації поведінки людей;
- лідерство у взаємодії оточуючими;
- володіння даром переконання, здатність «заражати» своїми ідеями інших;
- вміння чітко висловлювати думки [1, с. 101].

Мюнхенська модель обдарованості, розроблена К. Хеллером, включає особистісні когнітивні та некогнітивні компоненти, а також підкреслює взаємозв'язок обдарованості із впливом соціокультурних умов. Дану модель можна адаптувати до будь-якого виду обдарованості, в тому числі, соціальної. Автор даної моделі зазначає, що «мотивація до досягнень, наполегливість, стійкість до стресу й інші особистісні якості, а не тільки здібності, були типовими для досягнення успіхів учнями» [3, с. 245].

Труднощі виявлення соціальної обдарованості пов'язують з її високо індивідуалізованою структурою і з недосконалістю існуючого методичного апарату. Одна з перших спроб вимірювання соціального інтелекту належить Т. Ханту (1928), який розробив тест для виявлення здатності взаємодіяти з людьми. Тест Т. Ханта складався з шести шкал: «Судження в соціальних ситуаціях», «Пам'ять на імена й обличчя», «Визначення внутрішнього стану за виразом обличчя», «Спостереження за поведінкою людини» (спрямоване на розуміння мотивів поведінки), «Соціальна інформація», «Впізнавання внутрішнього стану, що виражається словесно». За Т. Хантом, соціальний інтелект розвивається до 17-18 років і є передумовою успіхів в навчанні [2].

У цілому ж, можна стверджувати, що соціалізація особистості та вплив її на прояви обдарованості – взаємопов'язані процеси, оскільки ранні успіхи та високі досягнення на основі реалізації ознак обдарованості, формують принципово значиму передумову подальшого розвитку індивіда в будь-якій сфері життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матюшкин А.М. Загадки одаренности. Вопросы психологии. 1993. № 4. С.40-49.
2. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. СПб: Питер, 2000. 590 с

3. Heller K. A., Mönks F. J., & Passow A. H. (Eds.). International handbook of research and development of giftedness and talent. Pergamon Press. 1993. 964 p.
4. Thorndike E. L. Intelligence and its use. Harper's Magazine. 1920. P. 227–235.
5. Wechsler D. Manual for the Wechsler Adult Intelligence Scale. N.Y., 1955.

УДК 377

Локшин Віктор Соломонович,
*доктор педагогічних наук
(доктор хабілітований)
викладач вищої категорії
кафедри(науково-методичної комісії)
психолого-педагогічних дисциплін
Київського професійно-педагогічного
коледжу імені Антона Макаренка*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у контексті діджиталізації суспільства є система цінностей в умовах євроінтеграції.

Управління цінностями на рівні закладів і установ професійної освіти розширює можливості мотивації персоналу на основі ціннісних стратегій. В процесі проведення аналізу наукових джерел щодо проблем формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання можна зробити висновок, що не завжди приділяється належна увага таким її аспектам, як рівні розвитку цінностей, рівнів розвитку ціннісної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в контексті модернізації вищої освіти, формування ціннісної компетентності з урахуванням вимірів

Мета проведення науково-педагогічних досліджень полягає в розробленні та теоретичному обґрунтуванні моделі формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з урахуванням діджиталізації. Глобалізація процесу формування міжнародних відносин, інтеграційні процеси, що відбуваються в Європі, прагнення України стати повноцінним членом європейської та світової спільноти визначили зміну цільових орієнтирів неперервної вищої освіти. Процеси модернізації вищої освіти стосуються і аспектів підготовки майбутніх педагогів професійного навчання як її складової, здатної продуктивно використовувати внутрішні і зовнішні ресурси та забезпечувати формування професійної компетентності майбутніх педагогів